

Kjer so občni zbori bili nepravilno sklicani, naj naši takoj pošljejo protest osrednjemu odboru Slovenske kmetijske družbe. Po § 30 družbenih pravil morajo biti vsi udje, ki so v tekočem letu plačali udni- no, pravočasno povabljeni na občni zbor. „Kmetovalec“, glasilo družbe, piše, da je „pravočasno objav- ljeno“ vabilo na podružnični občni zbor v uradnem li- stu „Kmetovalec“ tudi smatrati za veljavno vabilo vseh udov. Iz tega sledi, da ni neobhodno potrebno objaviti zborovanja v „Kmetovalec“, ampak na vsak način morajo biti vsi člani, ki so za leto 1920 plačali udnino (16 K), povabljeni, bodisi s posebnimi vabili, ali pa s pravočasnimi oznanili pri cerkvi. Glavno pravilo za občne zборе je to-le:

1. Vse podružnice naj skličejo takoj občne zbo- re in jih razglasijo tako, da bodo vsi udje obveščeni o kraju, času in dnevnem redu zborovanja.
2. Pravi udje so le tisti, ki so plačali za l. 1920 udnino (16 K).

Kaj je storila Kmetiska Zveza in Slovenska ljudska stranka za izobrazbo v kmetijstvu.

(V odgovor „Kmetijskemu listu“ št. 8 z dne 19. feb- ruarja 1920.)

V „Kmetijskem listu“ št. 8 z dne 15. febr. t. l. piše nek agrarec: „Ravno SLS (to je: Slov. ljudska stranka, na Stajerskem Kmetiska zveza, op. c.) se je najmanj brigala za napredek kmetijskega šolstva, čeprav je imela vso moč v rokah.“

Ta trditve so laž, zapisane ali iz hudobije ali iz nevednosti.

1. Kmetijska šola v St. Jurju ob juž. žel.

V Stajerskem deželnem zboru je bila slovenska kršćanska stranka, Kmetiska zveza, v manjšini. 12 poslancev Kmetiske zveze je stalo nasproti 70 nemš- kim poslancem. In vendar je skoro šestkrat manjše število poslancev Slovenske kmetiske zveze z obstruk- cijo izsililo prvo slovensko kmetijsko šolo v St. Jurju ob južni železnici! Ni je izposloval samostojnež Dro- fenik, ampak Slovenska kmetiska zveza!

2. Kmetijska šola na Grmu.

V kranjskem deželnem zboru so do leta 1908 go- spodovali nemški veleposestniki in liberalci. Imeli so 20 poslancev, kmetiske občine pa samo 16. V tej nem- ško-liberalni dobi je dežela dolgo vrsto let res z veli- kimi stroški vzdrževala kmetijsko šolo na Grmu. To- da kmetijstvo ni imelo od te šole pravzaprav nobene koristi. Veliko število učencev, ki so zapustili šolo, so ni posvetilo kmetijstvu, marveč so šli služiti kruh v kak drug poklic, n. pr. pri finančni straži ali pa kot dacarji. Temu je bil kriv ustroj kmetijske šole. Učen- ci so se morali skoro ves čas izven učnih ur ubijati z učenjem šolskih predavanj in se niso skoro nikdar uporabljali pri delu v gospodarstvu. Vsled tega so se delu v hlevu, na polju in v vinogradu popolnoma od- vadili. Ko so se vrnili na svoj dom, so si domisljali, da so znanstveno izobraženi dijaki, za katere je ro- čno kmetisko delo nečastno. Kmetijska šola na Grmu, ki bi morala v kmetijskih sinovih vzbujati ljubezen do obdelovanja domače grude, jim je tako veselje do do- mačega kmetiskega dela še jemala! Vsled tega se je

3. „Pravico poslati delegate na občni zbor Slov. kmetijske družbe, imajo le one podružnice, ki v tem letu (1920) obdržijo občni zbor, na njem izvolijo dele- gate. Delegati, izvoljeni na lanskem občnem zboru podružnice, ne morejo zastopati podružničnih udov na letošnjem občnem zboru, če niso letos ponovno kot ta- ki izvoljeni.“ („Kmetovalec“ št. 2, 1920, str. 23.)

Pozivamo naše podružnice, nove in stare, da ta- koj skličejo občni zbor in izvolijo delegate za občni zbor Slov. kmetijske družbe, ki bo letos za vso Slo- venijo v Ljubljani.

Izvolitve same zanesljive može. Za vsakih 40 rednih članov je voliti 1 delegata, če dosega drob- ca nad vsakih 40 še 20 članov, se voli še en delegat. N. pr.: podružnica, ki ima 40 članov, voli 1, podružni- ca, ki ima 60 ali 80, voli 2 delegata itd.

Imena in natančen naslov delegatov naših in nasprotnih nemudoma naznanite tajništvu Slovenske Kmetiske Zveze v Mariboru.

Število učencev od leta do leta krčilo in boljši kmet- ski posestniki svojih sinov niso hoteli več pošiljati v šolo, ki bi jih odtujila njihovem poklicu.

Leta 1908 so dobili v kranjskem deželnem zbo- ru večino zastopniki kmetiskega prebivalstva, poslan- ci Slovenske ljudske stranke. Naši poslanci so takoj zahtevali, da se šola predrugači. Deželni zbor je u- stregel tej zahtevi. Namesto dveletne šole, ki je vsled pomanjkanja kmetijskih delavcev niso mogli mnogi ob- iskovati, se je naredila petmesečna zimska in šestme- sečna poletna šola. Na šoli so se začeli prirejati dalj- ši in krajši tečaji, da so se gospodarji, mladeniči in dekleta poučevala o napredku posameznih kmetijskih panog, o pospeševanju živinoreje, o pridelovanju kr- me, o mlekarstvu, vinogradništvu, kletarstvu, vrtnar- stvu in sadjarstvu. Za kmetiska dekleta so se začela prirejati pod vodstvom sester Notre Dame celoletni gospodinjski tečaji. Razun tega je prirejala šola po- lovalne tečaje in popotni pouk. Od tistega časa je šola imela polno učencev in je zelo uspešno delovala.

3. Živinorejski tečaji.

Ko je dobila Slovenska ljudska stranka v kranj- skem deželnem zboru večino, so njeni poslanci v so- glasju z vsem kmetiskim prebivalstvom zahtevali, naj se uvedejo živinorejski in živinozdravniški tečaji, na katerih bi se kmetijski mladeniči izučili, kaj in kako je treba za prvo silo pomagati bolni živini. Živinozdrav- nikov je premalo in koliko živine pogine, ker ni pri- rokah večje pomoči. Deželni odbor je hotel po vzgle- du Tirolske ustanoviti živinorejski tečaj in je iskal živinozdravnika. Dobili so ga in že je začel trimese- ni tečaj. Toda že čez nekaj tednov je odložil ta pouk. Zakaj? Liberalni živinozdravniki, ki so se bali za svoj kruh, so začeli proti njemu in proti živinorejs- kim tečajem strašno gonjo in divji hrup. Niso privo- žili ljudstvu niti tolike izobrazbe v živinoreji, da bi si lahko pomagali v prvi sili, če jim živina zbolí. In to samo zaradi tega, ker so se bali, da potem pri lju- deh ne bodo nič zaslužili! Tudi liberalni poslanec Ribnikar je govoril takrat proti živinozdravniškim te-

čajem. In vendar je tako jasno, kako koristni so taki tečaji. Na Tirolskem jih imajo in zahtevali se jih v- akdanji Avstriji kmetije iz Nižavstrijske, Koroške, Stajerske in Galicije. Kljub nasprotovanju liberalcev in liberalnih živinozdravnikov je deželni odbor na za- htev Slovenske ljudske stranke nastavljal veččaja, iz- kušenega živinozdravnika, ki je vodil tečaje z veli- kim uspehom. Ljudstvo je bilo za to ustanovo v res- nici hvaležno in v kratkem se se pokazali od živino- rejskih tečajev najugodnejši uspehi.

G. agrarec! V „Kmetijskem listu“ očitata Slov. ljudski stranki, da se ni brigala za napredek kmetij- skega šolstva. Kdo je bil v tem slučaju proti napred- ku in izobrazbi ljudstva v kmetijstvu? Ali ne liberal- ni živinozdravniki, ki bi naj po misli liberalnega po- slanca Ribnikarja tudi delovali kot kmetijski strokov- ojaki?

4. Gospodinjski tečaji.

Kdo je sprožil prvo misel gospodinjskih tečajev? Ljubovnik in poslanec Slovenske ljudske stranke, dr. Krek! Kako ga je bolelo, ker naše gospodnje tu na kmetih in med delavstvom niso imele mnogo prilike, da se naučijo gospodinjstva. Med učiteljicami je iskal ožrtivovalnih sre, ki bi se posvetile pouku v gospo- dinjstvu. Dobil jih je. Ni miroval prej, da so se pri- čeli prirejati po deželi in v mestih gospodinjski teča- ji. In vesel jih je bil, dasi je moral seči sam v žep, da je omogočil pouk v kmetijstvu. Na Kranjskem je sklenil deželni zbor leta 1909, ko je že imela naša stranka večino, na predlog dr. Lampeta, da se pri- reje prirejati gospodinjski tečaji in je v ta namen do- volil 15.000 K. V mnogih krajih so se vršili osemle- denski gospodinjski tečaji, ki so se prav dobro izka- zali. Ljudstvo je bilo hvaležno in vedno več prošenj je prihajalo zanje.

5. Sadjarski in živinorejski nadzornik.

Na predlog dr. Krekov je sklenil kranjski dež. zbor leta 1910, naj deželni odbor nastavi posebnega sadjarskega nadzornika, ki bo s svetom in dejanjem na razpolago sadjarjem. Mož, ki je prevzel to nalogo (Lumek), je bil kljub izredni marljivosti z delom pre- obložen. Zato pa so se tudi kmalu pokazali uspehi njegovega dela. Za pomoč in svet živinorejcem je de- želni zbor na predlog dr. Kreka imenoval živinorejs- kega nadzornika. Poleg tega je podpiral našo Za- družno zvezo, da je mogla zlasti za živinorejske za- druge vzdrževati živinorejskega inštruktorja.

To je delo, ki ga je izvršila za kmetijske šole in pouk Slovenska kmetiska zveza na Stajerskem in Slovenska ljudska stranka na Kranjskem. Vprašamo g. agrarca v „Kmetijskem listu“: Kaj pa je v tem o- ziru storila liberalna stranka? Kaj je že glede pouka v kmetijstvu storila „Samostojna kmetijska stranka“? Če vam je ljubo, vam o priliki še lahko sporočimo, kaj je Slovenska kmetiska zveza, oziroma Slovenska ljudska stranka še storila za gospodarsko povzdigo kmetiskega ljudstva, zlasti s posojilnicami-Raiffeisen- ovkami in z združnim delom sploh!

Slovenci širite naše liste!

Pozapri so jih v različnih ječah in sicer tako, da so v prostore, ki so bili odločeni le za 3, stlačili po 10 do 15 oseb. Stražniki so te uboge žrve ob vsa- ki priliki zasramovali in pretepali, kar sprčuje žup- nik G. K. iz S., ki je bil sam v ječi. Od nezdrave hrane, ki so jo dobivali, bolje, da molčim.

Strašne so bile dušne muke teh nesrečnežev. Pred sodnika ni bil nihče poklican, pač pa se je z njimi ravno kakor z najhujšimi hudodelniki. V mno- gih teh poslopih, kjer so bili zaprti, je imelo svoj se- dež vojno sodišče, ki je vsak dan dalo po prekem so- da streljati obsojene. Vedno streljanje, negotovost la- stne usode, prestane muke, to vse je tako vplivalo na zaprte, da jih je vsled tega več znorelo.

Preidem k transportu teh nesrečnežev v Taler- hof. Le kratko hočem nekaj slučajev omeniti.

Prevažali so jih večinoma v živinskih vozovih. Vožnja je trajala okoli 5 do 7 dni. V posamezne vo- zove so stlačili 60 do 100 oseb. Večinoma so bili med celo vožnjo v skupinah od 6, 10 ali 20 oseb skupaj sklenjeni. Nihče se ni mogel ganiti. Celu vožnjo, dan in noč so morali stati in ker so bili skupaj vklejani, je skupna veriga, ako se je le eden količaj ganil, vsem neusmiljeno rezala v meso ter delala nepopisne muke. Spremljajoči stražniki so jih med celo vožnjo klotitali, s pestmi bili ter z nogami suvali. Niti star- čkom niso prizanašali. Tako so 17. septembra 1914 84 letnega župnika M. J. iz M., stražniki tako dolgo pretepali, da se je onesveščen zgrudil na tla. Enako se je zgodilo dr. M. K. iz M. Dognal sem vač takih slučajev in jih zamorem vse s pričami dokazati. Le eden slučaj naj se navedem: Pri transportu dne 31. septembra 1914 je neki stražnik med vožnjo od Ljova do Krakova duhovnika S. iz S. do smrti pretepel. Kot pričó njegove mučeniške smrti imenujem župana iz S.

V kljub strahoviti vročini niso dobili med celo vožnjo niti kapljice vode. Zastonj so sklepali roke in prosili za požirek vode. Niso našli usmiljenja. Naj- hujše je bilo pri Lvovskem transportu. Tri dni so se vozili brez hrane in vode. Svojo telesno potrebo so morali opraviti kar v vozu, kjer jih je bilo 105 skupaj stlačeni. Tri dni in tri noči so bili v vozu zaprti. Pri drugem transportu se je dr. D. osmelil prositi vo- de. Pri priči so se vojaki kakor divji vrgli nanj in

ga tako dolgo obdelovali s pestmi, puškinimi kopiti in nogami, da je krvavel iz glave in celega telesa.

Na kolodvoru v Sandecu je vprašal neki major transport spremljajoč huzarje, kdo bi bili ljudje v vozu. Ke so mu huzarji povedali, da so to inverniran- ci, skočil je major kakor zbesnel tiger v voz in tako dolgo tepel duhovnika Rielevskega, dokler se ni ta ves v krvi onesveščen zgrudil na tla.

Dne 17. avgusta 1918 je moral transport št. 43, vsled neke prometne ovire pred Pr. izstopiti. Na potu v mesto so transport srečali ogrski honvedi, ki so po kratkem pogovoru z vodjo transporta potegnili sablje in na mestu vse poklali. Dognal sem 29 mrtih tam u- morjenih, med njimi tudi učenko 7. gimn. razreda M. M., hčerko nekega gr. kat. župnika. Kot pričó tega cestnega poboja imenujem S. B. in G. M. Grško kaj. župnik S. iz D. je bil od nekega orožniškega poro- čnika in več orožnikov brez obsodbe ustreljen.

Kar so morali prestati ti nesrečneži dušnih in telesnih muk, si od blizu ne moremo predstavljati. Pet do sedem dni so bili brez vode in večinoma tudi brez hrane. Spomina vreden je sledeči slučaj: Du- hovnik J. H. je nekega vojaka milo prosil vode, toda zastonj. Pozneje je v tem vojaku spoznal fanta iz ene svojih prejšnjih župnij, kjer je služil. Solzah očí mu je vojak povedal, da ima strogo prepoved, komu dati vode. V svojem obupu je duhovnik vojaku obljubil dati, ko pride domu, za celo življenje njivo v porabo, ako mu da požirek vode. „Daj mi vode, da ne umr- jem od žeje“, prosil je siromak s povzdignjenimi roka- mi, a je ni dobil.

Nečloveško je bil pretepen na vožnji v Talerhof grško-katoliški duhovnik L. T. od nekega nepoznane- ga narednika, ki je na kolodvoru v Drohobiču službo opravljal. Se slabše se je godilo dne 30. 8. 1914 za- sebnemu uradniku J. P. iz L. Njega in šest njego- vih tovarišev-sotrpinov je na kolodvoru v Komornu napadel neki svojo kompanijo spremljajoči nadporo- čnik ter jih s puškinimi kopiti strahovito obdeloval. Le posredovanju tam v službi se nahajajočega zdravnika dr. K. so se imeli nesrečneži zahvaliti, da so še ostali pri življenju. Vendar pa so bili vsi do krvi iz- tepeni, tako posebno gori omenjeni uradnik, ki je kr- vavel iz nosa in ušes.

Surovo vojaštvo ni prizanašalo niti ženskam —

tako je neki poročnik dne 6. 9. 1914 v Talerhofu go- spo J. do krvi pretepel.

Se slabše se je godilo 84letnemu J. P. s celo vrsto drugih sotrpinov, katere je na gališko-ogrski meji prevzel neki orožniški stražmojster.

Nezaslišane muke je moral med vožnjo prestati grško-katoliški župnik iz M. Na nogah vklejenega in s kakor na križu razpetimi rokami so ga privezali na vagonovo steno, tako, da se je le nekoliko s prsti do- tikal tal. Vrhutega so ga med celo vožnjo neki poro- čnik, orožniki in vojaki s pestmi in palicami tako ži- vinski pretepali, da je bolj mrtve kot živ prišel v Ta- lerhof. Vsled prestanih muk je znorel, toda tudi še se- danj ni našel usmiljenja, ampak še 48 ur so ga brez hrane in vode pustili v verigah.

Gdč. V. D., nečakinja lukovinskega deželnega glavarja, in gdč. J. M., učiteljico iz V., so dne 30. 7. med vožnjo na stanislavski kolodvor napadli nemški vojaki in pretepali do krvi. Gdč. V. D. so suroveži še potem vrgli na tla, prišli za noge, tako, da je z ob- razom ležala v cestnem blatu in jo tako vlekli do 20 m daleč. Enako so storili z njeno tovarišico, ki je vsled tega padla v nezavest. Vso to zverinstvo pa sta morala njuna očeta, ki sta tudi bila med aretiranimi, gledati, ne da bi bila mogla pomagati svojima ubogi- ma mučenima otrokoma.

Tako bi lahko nadaljeval in pravil brez konca in za vsak posamezen slučaj vam lahko navedel tudi priče. Le v enem slučaju vam še hočem opisati muke teh nesrečnežev.

58letnega cerkovnika P. iz B. so 28. 7. aretirali iz nepoznanega vzroka. Brez zaslišanja in sodbe so ga takoj pridellili hrvskemu transportu. Med celo dol- go vožnjo je bil vklejen v verige. Marsikak posiro- vel Nemec in Madžar si je na njem hladil svoje do- moljubje z udarci. V nepopisnem stanju je siromak slednjič dospel v Talerhof. Tukaj pa se mu je godilo še slabše. Se je čez 14 dni so mu prvič odvzeli špan- ge. Ubogi mučenik ni mogel več govoriti, ampak je le svoje strašno razmesarjene roke stegoval kvišku, ter se venomer križal. Od tega dneva naprej so mu odvzeli vsak dan za dve uri špange, toda njegova u- soda se s tem ni zboljšala. Po telesu in v nesnažni obleki so se zaredile uši, ki so neusmiljeno grizle in glodale z zarami pokrito telo. (Bonee prihodnjč.)